Lausunto

18.9.2025

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan verojaosto

Asia: **HE 83/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valmisteverotuslain muuttamisesta**

Valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt poliisiosastolta asiantuntijan lausuntoa valmisteverotuslain muuttamisesta.

Valtiovarainministeriö on valmistellut hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi valmisteverotuslain muuttamisesta. Kyseinen asia on ollut lausunnolla kesällä 2025. Poliisiosaston on tällöin lausunut asiasta.

Alkuperäistä esitystä on tämän jälkeen muutettu. Uusi ehdotettu valmisteverotuslain 4 b säännös: *Verovelvollisen **yksityishenkilön** antamasta valmisteverotusta koskevasta ilmoituksesta saatua tietoa ei saa hyödyntää verovelvollisen muun rikoksen kuin valmisteveron lainvastaiseen välttämiseen tai sen yrittämiseen liittyvän rikoksen tutkimisessa, syytteeseen panossa ja tuomitsemisessa.*

Valmisteverotuslain muutostyön taustalla on Korkeimman oikeuden (KKO: 2024:39) itsekriminointia koskeva ennakkoratkaisu, joka muutti hyvin paljon aikaisempaa vakiintunutta tilaa. KKO:n ratkaisu koski nuuskan laitonta maahantuontia, jota on esitutkinnassa vakiintuneesti arvioitu salakuljetuksen ja veropetoksen tunnusmerkistöjen kautta.

Ratkaisun jälkeen tupakkatuotteita koskevan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiä koskevissa tapauksessa veropetosta koskeva asia on jätetty soveltamatta ja menettely on arvioitu rikosoikeudellisesti vain salakuljetuksena. Samaa periaatetta on ryhdytty soveltamaan alkoholijuomiin tilanteissa, joissa tuoja syyllistyy alkoholirikokseen.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valmisteverotuslakia. Lakiin lisättäisiin uusi 4 b §, jonka nojalla verovelvolliselta saatua, valmisteverotukseen liittyvää ilmoitustietoa ei saisi hyödyntää muun kuin verotukseen liittyvän rikoksen tutkimisessa, syytteeseen panossa tai tuomitsemisessa. Verotukseen liittyvän ilmoitusvelvollisuuden täyttäminen ei siten enää voisi johtaa siihen, että henkilö samalla asettaa itsensä syytteen vaaraan muusta rikoksesta, kuten salakuljetuksesta.

Esityksen tavoitteena on selkeyttää oikeustilaa korkeimman oikeuden ennakkopäätöksessä havaitun ongelman ratkaisemiseksi.

Itsekriminointisuoja

Itsekriminointisuoja tarkoittaa tiivistetysti, että rikoksesta epäiltyä tai syytettyä ei saa pakottaa tai painostaa tunnustamaan omaa syyllisyyttään tai muutoin myötävaikuttamaan oman syyllisyytensä selvittämiseen. Itsekriminointisuoja ilmaistaan useissa ihmisoikeussopimuksissa, joita Suomi on sitoutunut noudattamaan. Näistä olennainen on Euroopan ihmisoikeussopimus, jota koskevalla Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännöllä on huomattava merkitys, miten sen sisältöä tulkitaan. Itsekriminointisuojalla on tavoitteena esimerkiksi turvata todistelun luotettavuus. Itsekriminointisuojan pääasiallinen merkitys on epäillyn oikeus vaieta.

Rikosasiassa hyödyntämiskielto tulee yleensä arvioitavaksi tuomioistuimessa jälkikäteisesti rikoksesta epäillyn vaatimuksesta. Esitutkintaviranomaiset pyrkivät ottamaan asian huomioon kaikessa toiminnassaan.

4 b säännös

Hallituksen esitykseen valmisteverotuslain 4 b pykälään on valmistelussa lisätty sana ”yksityishenkilön”, joka rajaa käytännössä oikeushenkilöt pois soveltamisalalta.

Lisäys tarkoittaa, että oikeushenkilön toiminnassa annettuihin valmisteverotusta koskeviin ilmoituksiin sisältyvät tiedot ovat hyödynnettävissä, kun esitutkintaviranomainen tutkii oikeushenkilön toiminnassa epäiltyjä muihin verolajeihin kohdistuvia rikoksia tai muita rikoksia.

Lisäystä on pidettävä hyvänä ja kannatettava.

Valmisteverotuslaki ja siirtomenettely

Valmisteverotuslaki (182/2010) on laki, joka sääntelee tiettyjen tuotteiden kuten alkoholin, tupakan ja energiatuotteiden verotusta. Valmistevero on kulutusvero, joka peritään tuotteen valmistus- tai maahantuontivaiheessa. Laissa määritellään veron määräytyminen ja maksuprosessi.

Valmisteverotuslain alaisten tuotteiden maahantuontia koskee niin sanottu siirtomenettely. Siirtomenettely on prosessi, jota noudatetaan, kun valmisteveron alaisia tuotteita siirretään verottomasti. Menettelyn avulla tuotteiden valmistevero maksetaan vasta siinä EU-Maassa, jossa ne luovutetaan kulutukseen.

Valmisverotuslain pääperiaatteita on kuvattu hallituksen esityksessä sivulla 5.

Salakuljetus ja veropetos

Verovelvollisuus syntyy aina, kun valmisteveron alainen tuote tuodaan maahan tai valmistetaan Suomessa. Jos tuote on laiton, kuten nuuska,

verovelvollisuus syntyy silti. Tuotteista on maksettava valmistevero, vaikka niiden maahantuonti on rikos.

Tämän hetken tulkinta on, että valmisteveron maksaminen ei siten tee laittomasta tuonnista laillista. Veroilmoituksen tekeminen valmisteverosta ei vapauta henkilöä salakuljetusrikoksesta, vaikka verot ilmoitettaisiin ja maksettaisiin. Teko olisi silti laiton.

Jos veroilmoitus on tehty oikein, törkeää veropetosta ei voida tutkia, mutta salakuljetusrikos on edelleen mahdollinen. Toisaalta veropetos syntyy, jos verovelvollinen antaa väärän tai harhaanjohtavan tiedon, jolloin veroa jää maksettavaksi.

Salakuljetuksesta säädetty rangaistus on sakkoa tai kaksi vuotta vankeutta. Salakuljetuksesta ei ole kuitenkaan säädetty törkeää tekomuotoa. Rangaistussäännöksen vuoksi esitutkinnassa ei ole myöskään mahdollista käyttää rikosten paljastamiseen salaisia pakkokeinoja. Aikaisemmin törkeä veropetos rikosnimike mahdollisti salaisten pakkokeinojen käytön esitutkintaviranomaisille.

Koska nuuskan kohdalla kysymys on tuotteesta, jota ei lähtökohtaisesti saa tuoda maahan (yksityishenkilö vain 1000 g per vuorokausi) ei ole kovin oletettavaa, että ilmoituksia ryhdyttäisiin tekemään ainakaan merkittävässä laajuudessa. Tilannetta on kuitenkin syytä seurata.

Pitää tärkeänä, että laittomaan maahantuontiin, laittomien tuotteiden levitykseen ja rikoksesta saatavaan hyötyyn pystyttäisiin puuttumaan samassa laajuudessa kuin aikaisemmin.

Poliisitarkastaja Juha Tuovinen

Jakelu Eduskunta, Valtiovarainvaliokunnan verojaosto

Tiedoksi Mari Rantanen
Matti Sarasmaa
Heikki Tamminen
Heli Heikkola
Asseri Kinnunen
Jaana Söderman
Tiina Landström
Heidi Mäkiprosi
oikeus.sm@gov.fi
Poliisiosaston virkaposti